

Şermin Yaşar'ın Çocuklara Yönelik Eserlerinde Söz Varlığı* Vocabulary in Şermin Yaşar's Works for Children

Dilek Evler¹, Erol Aksoy²

Yazar Bilgileri

Dilek Evler¹
Hacı Mehmet
Çolakbayraktar İHO,
dilekevler@gmail.com
ORCID: 0000-0003-3342-3846

Erol Aksoy²
Doç. Dr., Erciyes
Üniversitesi,
erol@erciyes.edu.tr
ORCID: 0000-0003-2553-4052

ÖZ

Bu çalışmanın amacı çocuk edebiyatı yazarı olan Şermin YAŞAR'ın çocuklara yönelik eserlerindeki belirlenen söz varlığı öğelerini tespit etmek ve bu öğeleri Türkçe eğitimi açısından değerlendirmektir. Araştırmada Şermin Yaşar'ın çocuklara yönelik kaleme aldığı 18 eserindeki söz varlığı (atasözü, deyim, ikileme, pekiştirme, kalıp ifade, argo, terim, yabancı kelime) unsurları incelenmiştir. Araştırma doğası gereği niteldir. Araştırma verilerinin toplanmasında doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde betimsel analizden faydalanılmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında en çok kullanılan söz varlığı unsurlarının deyim, ikileme, kalıp ifade olduğu tespit edilirken atasözü, pekiştirme, argo, terim, yabancı kelime söz varlığı unsurlarına deyimler, ikilemeler ve kalıp ifadelere oranla daha az yer verildiği görülmüştür. Özellikle atasözleri bakımından oldukça zengin olan dilimiz için atasözlerinin az sayıda kullanılmış olması bir eksiklik olarak görülebilir. Sonuç olarak Şermin Yaşar'ın çocuklara yönelik eserlerinin söz varlığı unsurları açısından zengin olduğu söylenebilir. Sahip olduğu söz varlıklarıyla Türkçenin zenginliğini yansıtan bu eserler Türkçe eğitiminde, söz varlığı öğretiminde ve çocukların dil gelişiminde kullanılabilir.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler
Çocuk edebiyatı
Şermin Yaşar
Söz varlığı

Keywords
Children's literature
Şermin Yaşar
Vocabulary

Makale Geçmişi
Geliş: 27.09.2023
Düzeltilme: 09.10.2023
Kabul: 22.10.2023

ABSTRACT

The aim of this study is to identify the vocabulary elements in the children's works of Şermin Yaşar, a children's literature writer, and to evaluate these elements in terms of Turkish education. In the research, vocabulary elements (proverbs, idioms, reduplications, reinforcements, formulaic expressions, slang, foreign terms) in Şermin Yaşar's 18 works written for children were examined. The research is qualitative in nature. Document review was used to collect research data. Descriptive analysis was used to analyze the research data. Considering the findings obtained as a result of the research, it was determined that the most used vocabulary elements were idioms, reduplications and formulaic expressions, while proverbs, reinforcements, slang, terms and foreign words were included less frequently than idioms, reduplications and formulaic expressions. The small number of proverbs used can be seen as a deficiency, especially for our language, which is very rich in terms of proverbs. As a result, it can be said that Şermin Yaşar's works for children are rich in terms of vocabulary elements. These works, which reflect the richness of Turkish with their vocabulary, can be used in Turkish education, vocabulary teaching and children's language development.

*Bu makale Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalında Dilek EVLER tarafından Doç. Dr. Erol AKSOY danışmanlığında hazırlanan "Şermin Yaşar'ın Çocuklara Yönelik Eserlerinde Söz Varlığı" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

İçinde yaşadığı kültür tarafından şekillendirilen birey, bu kültürü sonraki kuşaklara aktararak bu sürecin sürekli değişerek gelişmesini sağlamıştır. Bu sürecin amaçlı ve kasıtlı olarak yapılan kısmı eğitimidir. “En geniş anlamı ile eğitim, davranış değiştirme ve yaşadığı toplumda kültürlenme sürecidir.” (Demirel & Kaya, 2022, s. 2). Bu süreç aile ile başlayıp insanın tüm hayatı boyunca devam eden bir süreç olmasına rağmen genel olarak eğitim dendiği zaman okul akla gelebilmektedir. Oysa eğitim okul dışında; ailede, arkadaş ortamlarında, sosyal medyada, meslek hayatında iletişim hâlinde bulunan bir süreçtir. Yazınsal iletişim olarak edebiyat da bir süreç olan eğitimin en önemli parçalarından birini oluşturmaktadır. Edebiyat; “malzemesi dile dayanan, insanların duygu, düşünce ve hayallerini dile getiren, edebî ve estetik değeri olan, bayağılık ve çirkinliği kabul etmeyen sözlü ve yazılı verimlerin tamamı” (Yalçın & Aytaş, 2017, s. 19); “düş, duygu ve düşüncelerin sözlü ve yazılı olarak, en güzel, en özgün biçimde anlatılması çabalarının genel adı” (Kıbrıs, 2016, s. 8); “yaşamı ve insanı anlamaya dayalı, aracı dil olan estetik bir dışavurum, bir dilin en yetkin kullanım örneklerinin sunulduğu bir yaşam alanıdır.” (Sever, 2019, s. 93). Kelimelerin ve yazının araç olarak kullanıldığı, ahlaki sınırları olan, insanların hayat ve gözlemlerinin ürünü edebiyat; yazının bulunduğu günden günümüze insanların hislerini, duygularını, düşüncelerini, yaşamdan izlerini insanlığa taşıyarak dünyanın hafızası denebilecek bir alan oluşturmaktadır. Edebiyat yapıtları, kültürün oluşmasında ve devamının sağlanmasında büyük öneme sahiptir (Çer, 2016). Bir yazınsal iletişim süreci olan edebiyat; dilin gelişimini destekleyerek ana dilin kullanılmasını, imkânlarını ve yaratıcı gücünü sezdirir (Sever, 2019).

Ailede başlayan eğitimin en önemli parçası ve destekçisi ise çocuk edebiyatı eserleridir. “Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine; hayallerine, duygularına, düşüncelerine, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı verimlerin tamamı” (Yalçın & Aytaş, 2017, s. 19); “edebiyat etkinliklerinin çocukların karakteristik koşullarına uygun bir tutumla ortaya konmuş olan sözlü ve yazılı ürünlerin genel adıdır.” (Kıbrıs, 2016, s. 8). Bireyler dili öğrenirken ilk olarak en yakınında bulunan anne babayı ve diğer aile bireylerini örnek alırlar. İlerleyen dönemlerde buldukları farklı ortamlardaki etkileşimle bu öğrenme devam eder. Dil bu süreç içerisinde, bilinçli olmasa da kurallarıyla birlikte doğal olarak edinilir. Bu süreci destekleyerek geliştirecek olan nitelikli ve zengin söz varlığına sahip çocuk kitapları olmaktadır.

Nitelikli çocuk kitapları; ana dilinin anlatım gücünü yansıtacak olan atasözleri, deyimler, kalıp ifadeler gibi söz varlığı unsurlarını içeren geniş bir anlam evrenini kapsamalıdır. Kelime hazinesinin zenginleşmesi, bu anlam evreninin genişlemesi demektir. Bundan dolayı çocuklar erken yaşlarda nitelikli kitaplarla buluşturulmalıdırlar (Çer, 2016). Bebeklik döneminde oyuncaklarının içerisinde kitaplar bulunan, okul öncesi dönemde ebeveynlerinin kitap okuduğu, okul döneminde minik de olsa kendi kitaplığına sahip bireylerin ilerleyen dönemlerde kitaba ve okumaya karşı olumlu düşünceler besleyebileceği söylenebilir. Çocukların bebeklikten itibaren karşılaşacağı nitelikli çocuk edebiyatı eserleri onların dilsel, bilişsel, kişilik ve toplumsal gelişmelerini destekleyerek geliştirebilecekleri kaynaklardır (Sever, 2021). Çocuğun fiziksel olarak değilse de ruhsal olarak sağlıklı bir şekilde yetişmesi için çocuk edebiyatı destekleyici bir hizmet sunmaktadır. Duygu, düşünce ve davranış gelişimini sağlayarak çocuğun kişiliğinin oluşmasında yine çocuk edebiyatı ürünleri önde gelmektedir (Yılmaz, 2020). Sever’e (2019) göre çocuk edebiyatı çocukların kendi başlarına düşünebilmelerine olanak sağlayarak, duyarlı, beğeni düzeyi yüksek, kendine ait düşünceleri olan, sorgulayan, tartışan, bilime ve sanata ilgi duyan, okuma kültürüne sahip bireyler yetiştirilmesinde temel kaynaklardır. Yazınsal metinler olan çocuk edebiyatı eserleri çocuğa farklı yaşamlardan kesitler sunarak duygu ve düşünce dünyasını genişletirken anlama, dinleme ve anlatma becerisini de geliştirmesini sağlar. “Bilinmelidir ki ana dili yetkinleşmiş bireyler, onu etkili bir düşünme, öğrenme ve iletişim aracı olarak kullanabilir.” (Sever, 2019, s. 31). Nitelikli yapıt olarak adlandırılan eserler, çocuğa ana dilinin kurallarını, inceliğini, anlatım gücünü gösteren doğal öğrenme ortamı oluşturan dilsel modellerdir (Sever, 2019). Çocuk bu dilsel modellerle ne kadar çok karşılaşarsa ana dilinde yetkinleşmiş bir birey olması o kadar mümkün olacaktır. Bireyin gelişimi bulunduğu toplumu da olumlu etkileyecektir. Bu yüzden toplumsal gelişimin

temelinde nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinin de bulunduğunu unutmamak gerekir. Çocuk için edebiyat; estetik algısı oluşturan, eğlendirirken aynı zamanda örtük olarak eğiten, farklı çevreleri anlamlandırmasını sağlayan, zihinsel süreçleri aktif olarak kullanacağı bir alan oluşturmaktadır (Şimşek & Yakar, 2020). Yalçın ve Aytaş'a (2017) göre çocuğa yönelik edebiyat, çocuğun kelime hazinesini düzenli ve kaliteli olarak geliştirmesini sağlamaktadır. Çağımızda çocukların televizyon, akıllı telefon, tablet, bilgisayar gibi çeşitli teknolojik araçlarla harcadığı zaman düşünülecek olursa onları bu teknoloji araçlarından uzaklaştırabilecek en önemli yardımcımız çocuk edebiyatı eserleri olacaktır. Kitap okumaktan zevk almaya başlayan ve kendi isteği ile kitap okuyarak vakit geçiren bir çocuk kendi hayatına benzer ya da kendi hayatından oldukça farklı bir evrene ayak basmış olacaktır. Bu evren ona farklı yaşantıların kapılarını açarak farklı deneyimler sunacaktır. Çocuk yaşadığı toplumun kültürünü ve yaşayışını doğrudan nitelikli çocuk edebiyatı yazınından edinerek yaşadığı toplumu bu sayede daha kolay tanır. Yaşadığı toplum içerisinde kendisine gerekli olacak toplumsal becerileri edinir. Bunun için okuma alışkanlığı edinmiş, okumayı bir yaşam biçimine dönüştürmüş kısaca okuma kültürü edinmiş bireyler yetiştirilebilmelidir. "Okuma kültürü okuma eylemine ilişkin bireysel ve toplumsal yaşama biçimidir; bireylerin okuma eylemi ile ilgili olarak edindikleri becerilerin, toplumda bir yaşama biçimine dönüşmesidir." (Sever, 2019, s. 10). Toplumda bir kültürden söz edebilmek için davranışın bireysel olmaktan çıkıp toplumsal olarak temsil edilebiliyor olması gerekmektedir (Sever, 2019). Doğru kitaplara yönlendirilen çocuk, ilerleyen dönemlerde okumayı seven ve bunu günlük hayatının bir parçası hâline getirmiş bir birey olarak toplumsal yaşamda okuma kültürünün sağlam temellerle ilerlemesini sağlayacaktır. İlgi ve ihtiyaçlarına yönelik uygun eserlerle buluşamayan birçok çocuk, kitaba ve okumaya karşı önyargıyla yaklaşmaktadır. Bu ön yargının oluşmaması için dikkat edilmesi gereken unsurlardan bir tanesi ise eserlerin söz varlıklarıdır. Sonuçta dil becerisinin geliştirilerek sürdürülebilmesi için kitaplar en önemli kaynaklar durumundadır.

1.1. Çocuk Kavramı ve Çocuk Edebiyatının Gelişimi

İnsanın dünyaya adım attığı ilk dönem olan çocukluk; geçmişten günümüze farklı bakış açıları ve farklı boyutları ile ele alınıp değerlendirilmiş bundan dolayı da çok farklı tanımları yapılmış bir kavramdır. Çocuk edebiyatının gelişiminden önce küçük yetişkinler olarak görülüp o şekilde davranılan çocuklar günümüzde "Kendisine has algıları olan, dünyayı kendi bakış açısıyla değerlendiren, sosyal, dilsel, ruhsal yetileri henüz tam olarak gelişmemiş ya da yetişkinlerin dünyasıyla bütünüyle örtüşmeyen bir varlık" (Dilidüzgün, 2000, s. 254) olarak tanımlanabilir. Orta Çağ'da çocukların küçük yetişkinler olarak görülüp katı bir disiplin anlayışı ve ağır cezalar altında ezildiğini belirten Sağlam ve Aral (2016) Türk toplumlarında ise çocuğun önemsenip eğitimine ayrı bir önem verildiğini belirtmektedir. Sanayi devrimiyle birlikte iş gücü olarak kullanılan çocuklar eğitilmiş insana olan ihtiyacın artmasıyla da okullara yönlendirilmiştir. Günümüzde aile içinde en önemli unsur hâline gelen çocuk tüketim nesnesi olmaktan kurtulamamıştır (Sağlam & Aral, 2016).

Arslan, Şimşek ve Yakar'a göre 20. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkan çocuk edebiyatı, yetişkinlere yönelik yazılan kitapların çocuklar tarafından okunmasıyla gündeme gelmiştir. Orta Çağ'ın kilise baskısı altında dini kitap dışında kitap okumalarına izin verilmeyen çocukların bu dönemden sonra büyüklere yönelik kitapları okumaya başlamasıyla ve matbaanın da kullanımının artmasıyla çocuk edebiyatının doğuşuna ortam hazırlamıştır (2020). 16. yüzyıla kadar dünyada doğrudan çocuklara yönelik bir edebiyat yoktu (Şirin, 1994). Kiliselerin egemen olduğu Avrupa ülkelerinde ise çocukların dinsel yayınlar dışında kitap okuması doğru bulunmuyordu. 18. yüzyıla kadar kilisenin etkisinden kurtulamayan çocuk edebiyatı öğretici ve didaktik tarzda yazılmaya da devam etmiştir (Kıbrıs, 2016). 20. yüzyıldan itibaren çocuk edebiyatı tüm dünyada bağımsız bir alana dönüşen, varlığı ve gerekliliği dünya genelinde kabul edilen, gerek nicelik ve nitelik yönlerinden gerekse ülkelerde azımsanmayacak sayıda olan çocuk nüfusuna dayanarak büyük bir sektöre dönüşmüş durumdadır (Kıbrıs, 2016; Arslan, Şimşek & Yakar, 2020).

Türk edebiyatında çocuk için, çocuğa göre ve çocuğa uygun eserlere 19. yüzyılın ikinci yarısına dek rastlanmadığını belirten Kıbrıs, Osmanlı zamanında çocukların okuma ve dinlemeye yönelik

ihtiyaçlarının tekerleme, bilmece, masal gibi sözlü edebiyat ürünleri ile karşılandığını söyler (2016). Ülkemizde çocuk edebiyatının başlangıcı birçok ilke de imza atmış olan Tanzimat dönemidir. Bu dönemde çocuklara yönelik ilk eserler çeviri eserlerden oluşmaktadır. İlerleyen dönemlerde telif eserlerini de vererek ilk özgün ürünlerini ortaya koyacak olan çocuk edebiyatı II. Meşrutiyet'in ilanı ile daha da canlanacaktır (Arslan, Şimşek & Yakar, 2020). Milli edebiyat döneminde topluma yönelen anlayış, edebiyatın çocuklar için de eğitim aracı olarak kullanılabilceğini savunur (Kıbrıs, 2016). Cumhuriyet'in ilanı ile başlayan yeni toplum düzenindeki belirsizlik çocuk edebiyatına yönelik çalışmaları durağanlaştırır da sonrasında yapılan yenilik ve düzenlemeleri yeni nesle aktarmak isteyen edebiyatçılar çocukları hedef alarak eserler ortaya koymaya başlamışlardır. Sonuç olarak çocuklara yönelik özel bir edebiyatın olmadığı düşünülen dönemlerden hedef kitlesi çocuklar olan çok önemli ve büyük bir sektör ortaya çıkmıştır. Sürekli gelişen bu sektör olumlu ve olumsuz birçok durumu da içerisinde barındırmaktadır.

Çocuk edebiyatı önemli işlevleri olan bir alandır. Bu işlevlerden bazıları da dil gelişimini sağlamak ve söz dağarcığını geliştirmektir.

1.2. Söz Varlığı ve Önemi

Gramer Terimleri Sözlüğü'nde "söz varlığı"nı "kelime hazinesi" olarak ifade eden Korkmaz, kelime hazinesinin tanımını şu şekilde yapmaktadır: "Bir dilin bütün kelimeleri; bir kişinin veya bir topluluğun söz dağarcığında yer alan kelimeler toplamıdır." (Korkmaz, 1992, s. 100).

"Bir dilin söz varlığı denilince, yalnızca o dilin sözcükleri değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, atasözlerinin, terimlerinin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütün anlaşılır. Söz varlığı yalnızca bir dilde birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar ya da dil bilimdeki terimiyle göstergeler olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir." (Aksan, 2004, s. 7).

"Ülkemizde özellikle gençlerin ve çocukların kendilerini ve düşüncelerini ifade etmekte zorlandıkları, gazete ve kitap okumadıkları, derslerinde başarısız oldukları, iletişim eksiklikleri yaşadıkları konusunda şikâyetler yaygınlaşmıştır. 'Aynı dili konuşmuyoruz.' şeklindeki bu şikâyetlerde 'dil' kelimesi ile ifade edilmeye çalışılan husus; ortaklaşa kullanılmayan kelimeler, kavramlar ve kelime gruplarıdır." (Tosunoğlu, 2000, s. 1).

Demir'e (2006) göre de toplumumuzda bulunan ve eğitim sistemimizin düzeltemediği sorunlardan bir tanesi iletişimsizliktir. Verimli bir iletişimin gerçekleşmesi için tarafların tamamının kelime hazinesinin yeterli düzeyde olması gerekmektedir. Çocuklarımızın, gençlerimizin kelime hazinesi konusunda 'kelime fukarası' olduğunu belirten Demir bundan dolayı kendilerini ifade edemediklerini belirtmektedir. Yalçın ve Aytaş'a (2017) göre çocuklara yönelik edebiyat, çocuğun sözcük dağarcığını zenginleştirerek anlama ve anlatma yeteneğini geliştirir. Aynı zamanda dilin temeli olan kelime dağarcığının artarak ilerlemesinde çocuk edebiyatının olumlu etkisi olduğu bilinmektedir. İletişim aracımız olan dilin temeli çocukluk dönemlerinde atılarak bu dönemde kökleşir ve ilerleyen dönemlerde sağlam bir zemine oturtulabilir. Bu durum göz önüne alındığında çocuk edebiyatının çocuk için dil gelişimini sağlayan temel araçlardan birisi olduğu unutulmamalıdır. Çocukların küçük yaşlardan itibaren nitelikli ve kelime hazinesine katkı sağlayacak çocuk edebiyatı eserleri ile karşılaştırılması bu yüzden önem arz etmektedir.

Günümüzde çocuk edebiyatına yönelik eser veren birçok yazar vardır. Bu yazarlardan birisi ise bu alanda kısa zamanda çok sayıda eser vermiş olan Şermin Yaşar'dır. Yetişkinlere yönelik de eserleri olan Yaşar'ın çocuklara yönelik eserlerindeki basım sayısının yüksek olmasından dolayı hatırı sayılır bir okuyucu kitlesine sahip olduğu düşünülmektedir. Bundan dolayı Yaşar'ın çocuklara yönelik eserlerinin barındırdığı söz varlığı unsurlarının incelenmesi gerekli görülmüştür.

1.3. Bir Çocuk Edebiyatı Yazarı Olarak Şermin Yaşar

1982 yılında Berlin'de doğan Yaşar'ın hayali hep yazar olmaktır. Hayalini gerçekleştirmek için Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olup Yeni Türk Edebiyatı alanında yüksek lisans yaptı. Uzun yıllar reklam ve medya sektöründe metin yazarlığı, reklam yazarlığı, kreatif direktörlük ve yaratıcı grup

başkanlığı yaptı. Bir yandan çocukların yaratıcılıklarını ve gelişimlerini destekleyecek oyun önerileri içeren kitaplar yazarken bir yandan da ebeveynlere, yaratıcılık ve oyunun çocuk gelişimindeki önemi üzerine eğitimler verdi. Üç çocuk annesi olan Şermin Yaşar, yazı yazmaya devam etmektedir (Yaşar, 2022a).

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı çocuk edebiyatı yazarı olan Şermin Yaşar'ın çocuklara yönelik eserlerindeki belirlenen söz varlığı unsurlarını tespit etmek ve tespit edilen söz varlıklarını Türkçe eğitimi açısından değerlendirmektir.

1.5. Araştırmanın Önemi

"Bir dilin söz varlığı, o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak" (Aksan, 2004, s. 7) ele alındığında söz varlığı alanında yapılacak olan çalışmaların toplumsal ve kültürel olarak fayda sağlayacağı söylenebilir. Sonuçta bir ülkenin geleceği olan çocuklar ve dilin buluşma noktası olan çocuk edebiyatı eserleri söz varlığımızı ne kadar güzel ve doğru yansıtırsa o oranda çocuk edebiyatı alanında başarılı olunacağı söylenebilir. Günümüz çocuk edebiyatı yazarları arasında sıkça ismini duyduğumuz ve eserleri hatırı sayılır bir okuyucu kitlesine sahip olan Şermin Yaşar ve eserleri üzerine yapılan çalışmalar araştırıldığında, Şermin Yaşar'a ait iki yüksek lisans tezine ve dört makaleye ulaşılmıştır (Başar, 2021; Başar & Akın, 2022; Cavga & Eyüp, 2021; Dağ, 2021; Gençer & Kahtalı, 2022; Kaya & Şimşek, 2021).

Şermin Yaşar'ın kitaplarında bulunan söz varlığı unsurları için hiçbir araştırmaya rastlanmamış olup araştırmalar ağırlıklı olarak eğitsel iletiler ve değerler eğitimi alanlarında yapılmıştır (Başar & Akın, 2022; Cavga & Eyüp, 2021; Dağ, 2021; Gençer & Kahtalı, 2022). Ayrıca yazarın 18 eserinin dâhil edildiği geniş kapsamlı bir çalışma olması yönünden çalışma diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Kısa bir zaman içerisinde çocuk edebiyatı alanında hatırı sayılır sayıda eser veren, eserleri faklı dillere çevrilen ve zengin bir okuyucu kitlesine sahip olan yazara ait söz varlığı alanında yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olması literatürde önemli bir eksiklik olarak görülmüştür.

2. YÖNTEM

Şermin Yaşar'ın çocuklara yönelik eserlerinde söz varlığı kapsamında terimlerin, argo kelimelerin, ikilemelerin, pekiştirmelerin, atasözlerinin, deyimlerin, kalıp sözlerin ve yabancı sözlerin incelendiği araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. "Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir." (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 41). Yapılacak araştırmada Şermin Yaşar'ın çocuklara yönelik eserlerinde söz varlığı incelenmiş olup elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Bundan dolayı çalışma nitel araştırma yöntemine uygundur.

2.1. Çalışma Materyalleri

Bu çalışmada çocuk edebiyatı yazarı Şermin Yaşar'ın *Babannem Geri Döndü*, *Abartma Tozu*, *Dedemin Bakkalı*, *Dedemin Bakkalı-Çıracık*, *Oh Ne Âlâ Memleket*, *Cebimdeki Mandalina Ağaçları*, *Uyuyor Musun?*, *Kuş Masalları*, *Çok Hayal Kuran Çocuk*, *Cingo*, *Cesaret Sandığı*, *Garip Bir Kuyruk*, *Bizimki*, *Pekicik*, *Hıhıcık*, *Dahacık*, *Lo*, *Para Ağacı* adlı eserleri söz varlığı açısından incelenmiştir.

2.2. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Çalışma materyalleri başlığı altında listelenmiş olan eserler temin edildikten sonra söz varlığını tespit etmek amacıyla okumalar gerçekleştirilmiştir. Atasözleri tespit edilirken Aksoy'dan (2022a) yararlanılmıştır. Deyimler tespit edilirken TDK Yayınları Türkçe Sözlük, Aksoy (2022b) ve Püsküllüoğlu'na (2017) başvurulmuştur.

Çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden olan doküman incelemesi kullanılmıştır. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini

kapsar.” (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 189). Belgesel tarama olarak da adlandırılan doküman incelemesi “var olan kayıt ve belgelerden veri toplama tekniğidir” (Karasar, 2016, s. 229). Bu bağlamda Şermin Yaşar’ın çocuklara yönelik eserlerinde kullandığı söz varlığı, kaynak taraması yapılarak incelenmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Nitel araştırma yöntemine göre desenlenen çalışmada verilerin analizi için nitel araştırma yaklaşımına uygun olan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

“Bu yaklaşıma göre elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır.” (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 239-240).

Verilerin analizinde eserlerdeki söz varlıkları; atasözleri, deyimler, ikilemeler, pekiştirmeler, kalıp ifadeler, terim, argo ve yabancı kelimeler başlıkları altında kategorilendirilmiştir. Elde edilen verilerle tablolar oluşturulmuştur. Hazırlanan tablolar yorumlanarak yapılan benzer çalışmalarla arasında karşılaştırmalar yapılmıştır.

2.4. Araştırma ve Yayın Etiği

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

2.5. Etik Kurul İzni

Bu araştırma kurgusu gereği etik kurul izni gerektirmemektedir.

3. BULGULAR

Kelime hazinesi olarak da adlandırılan söz varlığı kişinin sahip olduğu kelimelerle birlikte; atasözlerini, deyimleri, ikilemeleri, pekiştirmeleri, terimleri, yabancı kelimeleri, kalıp ifadeleri de kapsar. Söz varlığı dilin var olan kelimeleri ve kelime gruplarının bütünüdür. Bu çalışmada çocuk edebiyatının son yıllardaki önemli isimlerinden biri olan Şermin Yaşar’ın çocuklara yönelik kaleme aldığı 18 eseri “atasözü, deyim, ikileme, pekiştirme, kalıp ifade, argo, terim, yabancı kelime” söz varlıklarını içermesi yönünden incelenmiştir.

Şermin Yaşar’ın çocuklara yönelik eserlerindeki söz varlığı unsurları kapsamında yapılan araştırmada elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1.

Şermin Yaşar’ın Çocuklara Yönelik Eserlerinde Söz Varlığı Unsurları

Söz Varlıkları	Atasözü	Deyim	Pekiştirme	İkileme	Kalıp İfade	Argo	Terim	Yabancı Kelime	Toplam
Farklı söz varlıkları	22	708	27	359	110	12	49	8	1295
Toplam kullanılan söz varlıkları	29	1924	73	823	234	51	96	10	3240

Yukarıdaki tabloda belirtildiği üzere Şermin Yaşar’ın araştırmamıza konu olan 18 çocuk edebiyatı eserinde:

22 farklı atasözü kullanılmış olup toplamda 29 atasözü tespit edilmiştir. Bu atasözlerinin bazıları şu şekildedir: *“Acıkan ne olsa yer, acıyan ne olsa söyler. El elin eşeğini türkü çağırarak arar. Kurt kocayınca köpeğin maskarası olur. Mühür kimde ise Süleyman odur. Toprağı işleyen, ekmeği dişler. Yatanın yürüyene borcu var.”*

708 farklı deyim kullanılmış olup toplamda 1924 deyim tespit edilmiştir. Bu deyimlerden bazıları şu şekildedir: *“aklı başına gelmek, başı belaya girmek, can kulağı ile dinlemek, dünya kadar, el kadar, fişek gibi, göz kırpmamak, hasret kalmak, iflah olmamak, kazık gibi, köşeyi dönmek, ne de olsa, oyuna gelmek, rüyalarına girmek, suspus olmak, tırıs gitmek, yem olmak, zerre kadar”*

27 farklı pekiştirme kullanılmış olup toplamda 73 pekiştirme tespit edilmiştir. Bu pekiştirmelerden bazıları şunlardır: *“bambaşka, basbayağı, bomboş, dimdik, dosdoğru, dümdüz, koskoca, mosmor, paramparça, sapasağlam, sımşık, upuzun, tertemiz, yemyeşil, yepyeni”*

359 farklı ikileme kullanılmış olup toplamda 823 ikileme tespit edilmiştir.

Aynı kelimenin tekrarıyla oluşturulmuş 200 farklı ikileme toplam 451 kez kullanılmıştır. Bunlardan bazıları şu şekildedir: *“hay hay, acıklı acıklı, bile bile, çiftler çiftler, doya doya, fıldır fıldır, inim inim, kıkır kıkır, lapa lapa, okuya okuya, pırıl pırıl, sızım sızım, şaşkın şaşkın, tir tir, yapış yapış, zıp zıp”*

Zıt anlamlı kelimelerin tekrarı ile oluşturulmuş 20 farklı ikileme 43 kez kullanılmıştır. Bunlardan bazıları şu şekildedir: *“siyah beyaz, alt üst, baştan sona, yaz kış, gece gündüz, ileri geri”*

Eş/yakın anlamlı kelimelerin tekrarıyla oluşturulan 27 farklı ikileme toplamda 47 kez kullanılmıştır. Bunlardan bazıları şu şekildedir: *“aç sefil, doğru dürüst, feryat figan, iyi hoş, sessiz sedasız, yalan yanlış, tıka basa, mutlu mesut”*

Herhangi bir ses, ek veya kelime ilavesiyle oluşturulan 112 farklı ikileme toplamda 282 kez kullanılmıştır. Bunlardan bazıları şu şekildedir: *“abur cubur, çatır çutur, doğar doğmaz, etliye sütliye, hapur hupur, iri yarı, kan ter, lüzumlu lüzumsuz, parça pinçik, taşı tarağı, ulu orta, yorgun argın, zar zor”*

110 farklı kalıp ifade kullanılmış olup toplamda 234 kalıp ifade tespit edilmiştir. Bunlardan bazıları şu şekildedir: *“afiyet olsun, baş üstüne, canı sağ olsun, dokunsan ağlarım, emin ellerde, hayırlısı olsun, iyi günde kötü günde, kolay gelsin, tebrik etmek, yazıktır günahtır”*

12 farklı argo ifade kullanılmış olup toplamda 51 argo ifade tespit edilmiştir. Bunlardan bazıları şu şekildedir: *“çakal, ekmek, topuklamak, gıcık, aşırmaq”*

49 farklı terim kullanılmış olup toplamda 96 terim tespit edilmiştir. Bunlardan bazıları şu şekildedir: *“bölme, atasözü, çember, dişicik borusu, erozyon, kesir, lesitin, sapçık, yapım eki”*

8 farklı yabancı kelime kullanılmış olup toplamda 10 yabancı kelime tespit edilmiştir. Bunlardan bazıları şu şekildedir: *“aplikasyon, klasman, level, pet shop”*

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Her dilde bulunan atasözleri bir milletin yüzyıllar boyunca gözlemlerinden, denemelerinden ve bunlara dayanan düşüncelerinden oluşan; ulusal bir anlatım gücüne sahip olan önemli söz varlıklarındandır. Atasözleri ait olduğu milletin ortak anlayış, tutum ve düşüncesini yansıtarak halka yol gösterir ve içerisinde ileti hâlinde verilen öğütler herkesçe kabul edilir. Toplumun kültürel yapısını yansıtan ve dilin anlatım zenginliğini gösteren atasözleri çocuklarda dil ve kültür gelişimi için önemli yapılarıdır. Çocuklara yönelik eserlerde atasözlerine yer verilmesi, onların özlü bir anlatımla iletişimde düşüncelerini daha net ve anlaşılır ifade edebilmelerine; sözcük dağarcıklarını ve içinde yaşadıkları kültüre aidiyet duygusunu geliştirebilmelerine katkı sağlayacaktır. Şermin Yaşar'ın çocuklara yönelik kaleme aldığı 18 eserinde 22 farklı atasözü tespit edilmiştir. Bu atasözlerinden bazıları tekrarlı kullanıldığı için toplamda 29 atasözüne ulaşılmıştır. Çocuklara yönelik eserlerdeki söz varlıklarını inceleyen benzer çalışmalarda Ay (2021) ve Metin (2022) 1 atasözü tespit ederken, Çetinkaya (2020) 3, Kumaş (2021) ve Nazmi (2022) 4, Akkuş (2019) 5, Ziya (2019) 17 farklı atasözü tespit etmiştir. Çocuk edebiyatı yazarlarının eserlerinde atasözlerine çok fazla yer vermediği görülmektedir. Bu durum atasözleri bakımından oldukça zengin

olan dilimiz için bir eksiklik olarak görülebilir. 18 eser içerisinde 22 farklı atasözü kullanmış olan Şermin Yaşar benzer diğer çalışmalara bakıldığında daha fazla atasözü kullanmıştır. Son çıkan eserlerinden birisi olan “Para Ağacı” adlı eserinde atasözü sayısının diğer eserlerine oranla daha fazla olması yazarın atasözü kullanımına özen gösterdiği ve bunu eserlerine de yansıttığı şeklinde yorumlanabilir. Okul öncesi gruba hitap eden, masal ve öykülerden oluşan 9 eserde ise yazarın hitap ettiği kesime uygun olarak atasözlerine yer vermediği düşünülmektedir.

Dilimizin oldukça zengin olduğu bir diğer söz varlığı grubu ise deyimlerdir. Deyimler bir durumu ya da olguyu anlatmak için bulunmuş özel anlatım kalıplarıdır. Atasözleri gibi genel kural niteliğinde sözler değildir. Gerçek anlamda kullanılan deyimler olsa da çoğunlukla mecaz anlam kazanan deyimler, çocukların dil gelişiminde mecaz anlam ve soyut ifadeleri kavrama yeteneğini geliştirir. Kültür aktarımı için de önemli görevler üstlenen, Türkçenin anlatım gücünü gösteren deyimlerin çocuklar için yazılan kitaplarda da kullanımı önemlidir. Şermin Yaşar’ın araştırmaya konu olan eserlerinde 708 farklı deyim bunların tekrarlı kullanımlarıyla da toplamda 1924 deyim tespit edilmiştir. Çocuk edebiyatı yazarlarının çocuklara yönelik eserlerinin incelendiği benzer çalışmaların bazıları ve tespit edilen deyim sayıları şu şekildedir: Ay (2021) Aytül Akal’ın çocuk romanları olan *Süper Gazeteciler 1* ve *Süper Gazeteciler 2 Parktaki Esrar* adlı eserlerinde toplamda 703 deyim tespit etmiştir. Çetinkaya (2020) Ayla Çınaroğlu’nun masal ve hikâyelerini söz varlığı açısından incelediği 24 eserde 168 deyim ulaşılmıştır. Akkuş (2019) Seza Kutlar Aksoy’un öykülerinde 398 deyim tespit etmiştir. Ziya (2019) Behiç Ak’ın çocuk romanlarında 1144 deyim tespit etmiştir. Kumaş (2021) Süleyman Bulut’un çocuk romanlarında 1996 deyim tespit etmiştir. Metin (2022) Mustafa Orakçı’nın *Ünlülerle Bir Gün* serisinde 152 deyim tespit etmiştir. Şanda (2022) Özgür Balpınar’ın çocuk edebiyatı yapıtlarında 1145 deyim ulaşılmıştır. Çalışmalara dâhil edilen eserlerin kapsamı, hacmi ve sayısı deyim sayılarında da değişikliğe sebep olmuştur, denebilir. Şanda (2022) ve Çetinkaya’nın (2020) çalışmaları dışında yukarıda verilen tüm çalışmalarda en çok söz varlığı ögesi olarak deyimler yer almaktadır. Yaşar’ın eserlerinde en çok yer verdiği deyimlerse “aklına gelmek (aklına düşmek), fark etmek, geri dönmek, gıcık almak (kapatmak ya da olmak)” tır.

Dilimizin anlatım gücünü artıran pekiştirmeler, cümlede anlamı vurgulamak ve kelimenin anlamını güçlendirmek amacıyla kelimeye yapılan ilavelerden oluşmaktadır. Çocukların daha güçlü ifadelerle kendilerini daha net anlatabilmelerine destek olacak pekiştirmelerin çocuk edebiyatı eserlerinde sıklıkla kullanılması gerektiği düşünülmektedir. YÖK Ulusal Tez Merkezi sayfasında yapılan literatür taraması sonucunda “pekiştirmelerin” söz varlığı çalışmalarına dâhil edilmediği görülmektedir. Yaşar’ın araştırmaya konu olan 18 eserinde 27 farklı pekiştirme, toplamda ise 73 pekiştirme kullandığı tespit edilmiştir. Eserlerde en çok *bambaşka* (7), *bembeyaz* (6), *bomboş* (6) ve *sımsıkı* (6) pekiştirmelerine yer verilmiştir. Anlatımı canlandıran ve güçlendiren pekiştirmelerin deyim ve ikilemelere oranla sayısının az olduğu görülmektedir. Daha öncesinde yapılan benzer çalışmalarda pekiştirmelerin söz varlığı unsuru olarak araştırma konusuna dâhil edilmemesi yazarların bu konuya dikkatlerinin çekilmemesine sebep olmuş olabilir. Bu durum kullanım azlığını açıklayabilir.

Anlatımı güçlendirmek, ahenk katmak ve söylemek isteneni daha etkili kılmak amacıyla kullanılan ikilemeler oluşum şekillerine göre sınıflandırılmıştır. Aynı kelimenin tekrarıyla oluşturulan 200; zıt anlamlı kelimelerin tekrarıyla oluşturulan 20; eş/yakın anlamlı kelimelerin tekrarıyla oluşturulan 27; herhangi bir ses, ek veya kelime ilavesiyle oluşturulan 112 farklı ikileme tespit edilmiştir. Aynı kelimenin tekrarıyla oluşturulan ikilemeler diğerlerine göre daha fazladır. Kumaş (2021) da yaptığı çalışmada ikilemelerin oluşum biçimlerinde en büyük payı aynı kelimeden oluşan ikilemelerin aldığını belirtmiştir. Çalışmalar bu yönüyle benzerlik göstermektedir. Tekrarlı kullanımlarla birlikte toplamda 823 ikileme kullanılmıştır. En sık *tek tek* (34), *kendi kendime* (29), *koşa koşa* (25), *yavaş yavaş* (19) ikilemeleri kullanılmıştır. Metne edebi hava katan ve okuyucunun zihninde olayların daha kolay canlanmasına yardımcı olan, anlamı pekiştirmesinin yanı sıra dile incelik katan ikilemeler, deyimlerden sonra en çok kullanılan söz varlığı olmuştur. Metin (2022) çalışmasında diğer söz varlığı unsurlarına göre ikilemelerin (34) daha az kullanılmış olduğunu belirtmiştir. Çalışmalar bu yönüyle farklılık göstermektedir. Ay (2021), Ziya (2019) ve Akkuş (2019) çalışmalarında deyimlerden sonra en çok kullanılan söz varlığı olarak ikilemeler tespit etmişlerdir. Bu yönüyle çalışmalar benzerlik göstermektedir.

Deyimlerle karıştırılabilen (örn. hoşça kal, afiyet olsun, hoş geldiniz gibi deyimler) kalıp ifadeler (örn. teşekkür ederim, iyi akşamlar, günaydın gibi kalıp ifadeler) günlük hayatta o dili konuşan herkesin aynı durum ve olay karşısında aynı şekilde ifade ettiği kelime gruplarıdır. Çocukların günlük hayatta hangi durum ya da olay için hangi ifadeleri kullanmaları gerektiğine dair yol gösterici olan kalıp ifadelerin çocuklara yönelik eserlerde kullanılmasına önem verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Kalıp ifadeler, deyimler ve ikilemelerden sonra Yaşar'ın en çok kullandığı üçüncü söz varlığıdır. Kalıp ifadeler karşılıklı konuşmalarda daha fazla kullanım olanağı sağlamaktadır. Yaşar'ın sıklıkla diyalog tekniğine başvurması da kalıp ifadelerin daha sık kullanımını sağlamış olabilir. Eserlerinde 110 farklı, tekrarlı kullanımlarla toplamda 234 kalıp ifade kullanmış olan Yaşar'ın kalıp ifadeler için zengin bir kullanım sergilediğini söyleyebiliriz. Yaşar, eserlerinde en çok *teşekkür etmek* (28), *maşallah* (10), *çok şükür* (10) kalıp ifadelerini kullanmıştır. Benzer çalışmalarda Çetinkaya (2020) 6 kalıp söz, Ay (2021) 141 kalıp söz, Ziya (2019) 153 kalıp söz, Akkuş (2019) 21 kalıp söz, Kumaş (2021) 623 kalıp söz, Metin (2022) 121 kalıp söz tespit etmiştir. Çetinkaya (2020) araştırmasında kalıp sözlerin az sayıda ve yetersiz olduğu sonucuna ulaşarak bu çalışma ile farklılık göstermiştir. Metin (2022) ise kalıp sözlerin incelenen eserlerde çokça kullanıldığını, öğrencilerin konuşma becerilerinin geliştirilmesini sağlayan bu sözlerin eserlerde yer almasının oldukça önemli olduğunu ve incelenen eserlerin bu açıdan Türkçe eğitimi bağlamında yeterli olduğunu belirtmiştir. Ziya (2019) ve Kumaş (2021) da kalıp söz kullanımı açısından inceledikleri eserlerin zengin olduğu sonucuna ulaşarak bu çalışmayla benzer bir sonuca ulaşmışlardır.

Okul öncesi gruba hitap eden 8 eserinde argo ifadeler hiç yer vermemiş olan yazar; 12 farklı, tekrarlı kullanımlarla birlikte toplamda 31 argo ifadeye yer vermiştir. Argo ifadeler belli bir kesimin genellikle kelimelere yeni anlamlar yükleyerek kullandığı, kaba kelime veya kelime gruplarıdır. Argolar deyimleşmiş olarak da karşımıza çıkmaktadır. Aksoy'a (2022a) göre "...argo sözcüklere sadece argo demek yeter. Deyim niteliğindeki argo sözcük öbeklerine argo deyim adını vermek yerinde olur" (s. 49-50). Eserlerinde genellikle argo olarak deyimleşmiş argo ifadeler yer veren yazarın kullandığı deyimleşmiş argo ifadeler sadece deyimler kısmına alınmıştır ve açıklamasında argo olduğu belirtilmiştir. Argo deyimler tekrar argo ifadeler kısmında değerlendirmeye alınmamıştır. Yaşar, eserlerinde en çok *gıcık* (10) argo ifadesini kullanmıştır. Yaşar sadece ortaokul seviyesindeki öğrencilere yönelik eserlerinde çok az sayıda argo ifadeye yer vermiştir. Genel olarak bu ifadelerin de günlük hayatta sıklıkla kullanılan, duyulan, karşılaşılan ifadeler olduğu söylenebilir. Yazarın bu tutumunun çocuklara yönelik eserlerin dil ve anlatımında seviyeli bir dil kullanma titizliği ve özeniyle alakalı olduğu düşünülmektedir. Ay (2021) çalışmasında 75 argo ve kaba söz tespit etmiştir. Hoş karşılanmayan argo ve kaba sözleri hayatın bir parçası olarak niteleyen Ay (2021), bireylerin cam fanus içerisinde yaşatarak bu söz varlıklarından uzak tutulamayacağını bu yüzden de sayıca çok olmamak şartıyla bu tür ifadelerin bulunmasında büyük bir sakınca olmadığını, çocuk edebiyatı eserlerinin bir özelliğinin de çocuğu hayata hazırlamak olduğu için çocuğun yaş ve gelişim özellikleri dikkate alınarak argo sözcüklere yer verilebileceğini belirtmiştir. Metin (2022) ise incelediği eserlerde argo sözlere rastlamadığını belirtmiştir. Çocuk edebiyatı yazarlarının eserlerine yönelik sözcük varlığı çalışmaları yapan Şanda (2022), Kumaş (2021), Akkuş (2019), Ziya (2019) ve Çetinkaya'nın (2020) argo ve kaba ifadeler başlığına yer vermediği görülmüştür. Bu durum çocuk edebiyatı araştırmaları açısından bir eksiklik olarak görülebilir.

Terimler; spor, sanat, bilim gibi alanlarda uzmanlaşan kişilerin yine bu alanlarda kullandıkları ifadelerdir. Çocuklara yönelik masal, hikâye ve romanlarda terim anlamlı kelimelerin kullanılması konu ve karakter ile yakından alakalıdır. Örneğin "Çok Hayal Kuran Çocuk" eseri okul öncesi döneme hitap etmesine rağmen içerisinde 5 adet terim anlamlı kelime barındırmaktadır. Yaşar'ın eserlerinde 49 farklı, tekrarlı kullanımlarla toplam 96 terim tespit edilmiştir. Ziya (2019) 317 terim tespit ettiği Behiç Ak'ın eserlerinin terim açısından zengin olduğunu belirtmiştir. Metin (2022) araştırmasında deyimlerden sonra en çok kullanılan söz varlığı unsurunun 137 kullanımla terimler olduğunu belirtmiştir. Kumaş (2021) 927 terim tespit ettiği Süleyman Bulut'un eserlerinde yazarın terim kullanımına itina gösterdiği ve incelenen eserlerin terim sayısı açısından zengin olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmalara bakıldığında Yaşar'ın eserlerinde terim sayısının yeterli olmadığı düşünülebilir. Çetinkaya (2020) 16 terim tespit ettiği çalışmasında incelediği eserlerin terimler yönünden zengin olmadığını belirtmiştir. Ay (2021) 13 terim

tespit ederken Akkuş (2019) 47 terim ile Yaşar'ın eserlerindeki terim sayısına benzer bir sonuca ulaşmıştır.

Korkmaz (1992) yabancı kelimeleri alıntı kelimeler ve gerçek yabancı kelimeler olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Yaşar'ın incelenen eserlerinde alıntı kelimelere sıklıkla rastlansa da bu araştırmada yabancı kelimeler başlığı altında yazarın kullanmış olduğu gerçek yabancı kelimeler tespit edilmiştir. İncelenen 18 eserin içerisinde 8 farklı, tekrarlı kullanımlarla toplamda 10 gerçek yabancı kelime tespit edilmiş olması yazarın bu konuda dili özenli ve titiz kullandığını düşündürmektedir. Çetinkaya (2020) çalışmasında 418 yabancı sözcük tespit etmiştir. Çetinkaya'nın (2020) incelediği eserlerde en fazla bulunan söz varlığı yabancı sözcükler olmuştur. Dilimize yerleşmiş yabancı kelimelerin fazlaca kullanımının çocukların kelime hazinesini destekleyici nitelikte olduğunu belirten Çetinkaya'nın (2020) gerçek yabancı kelimelerle birlikte alıntı kelimeleri de çalışmasına dâhil etmiş olduğu anlaşılmaktadır. Ay (2021) 7 yabancı sözcük tespit ettiği çalışmasında yabancı sözcüklerin hiçbir değişiklik yapılmadan dile alınmaması; girmiş oldukları dilde eritilerek, girdikleri dilin özelliklerine çevrilerek kullanılmalara gerektiğini belirtmiştir. Eserlerde ne kadar az sözcüğe yer verilirse o kadar iyi olacağını belirten Ay (2021) incelediği eserlerin bilinçli bir Türkçe kullanıcısı tarafından kaleme alındığını söylemiştir. Çalışmasında 31 yabancı sözcük tespit eden Ziya (2019), az sayıda yabancı sözcük kullanılmasının çocuklara yönelik bu eserlerin anlaşılabilirliğini olumlu etkileyeceğini belirtmiştir. Akkuş (2019) 27 adet yabancı söz tespit etmiş olduğu çalışmasında gerçek yabancı sözcükleri değerlendirmeye almıştır. Yapılan çalışmayla bu açıdan benzerlik göstermektedir. Kumaş (2021) ise çalışmasında yabancı kelimeler başlığını daha farklı değerlendirerek kelimenin kökenini ve gelmiş olduğu kaynak dili tespit etmiştir. Bu şekilde 11 605 yabancı kökenli sözcüğe ulaşmıştır. Metin (2022) 42 yabancı sözcük tespit ettiği çalışmasında, yazarın genel olarak Türkçe ve yabancı kelime özelliğini yitirip Türkçeye yerleşen kelimeleri kullandığını, bunun da eserlerinde açık ve anlaşılır bir dil meydana getirdiğini belirtmiştir.

Ay (2021) çalışmasında incelediği eserlerin deyimler ve ikilemeler başta olmak üzere Türkçe eğitiminde söz varlığını zenginleştirici kaynak olabilecek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Metin (2022) incelediği eserlerin çocuğun düşünce ve hayal gücünü geliştirecek eserler olduğunu ve söz varlığı unsurlarının neredeyse tamamının kullanılmasından dolayı çocuğun kelime hazinesini geliştirebileceğini belirtmiştir. Kumaş (2021) Süleyman Bulut'un eserlerinin söz varlığı unsurları açısından zengin olduğunu söylemek mümkündür, derken Çetinkaya (2020) incelenen eserlerin yabancı sözcükler, deyimler ve ikilemeler yönünden zenginlik gösterdiğini; terimler, kalıp sözler, atasözleri yönünden zenginlik göstermediğini belirtmiştir.

Şermin Yaşar, çocuk edebiyatına yönelik ürünler ortaya koymayı seven, hâlen yazmaya ve üretmeye devam eden yazarlarımızdan birisidir. Sonuç olarak çocuklara yönelik eserlerinin söz varlığı unsurları açısından zengin olduğu söylenebilir.

5. ÖNERİLER

Yapılan çalışma ile Şermin Yaşar'ın çocuklara yönelik eserleri söz varlığı unsurları açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda Şermin Yaşar'a ait incelenen eserlerin çocuk edebiyatı alanına önemli katkıları olacağı söylenebilir. Bu çalışma neticesinde aşağıdaki öneriler sunulabilir.

- 1- İncelenen eserlerde deyim ve ikilemelerin daha fazla kullanılmış olduğu görülmektedir. Ortaokul seviyesinde olan (Dedemin Bakkalı, Dedemin Bakkalı Çıracı, Babaannem Geri Döndü, Oh Ne Âlâ Memleket, Para Ağacı, Kuş Masalları, Lo, Abartma Tozu, Cingo) eserler, deyim ve ikileme öğretiminde Türkçe öğretmenlerine kaynaklık edebilir.
- 2- Masal kitaplarında deyimlere ve ikilemelere sıklıkla yer verilmiş olduğundan dolayı ebeveynler de okul öncesi çocuklarının dil gelişimi için Şermin Yaşar'ın *Uyuyor musun, Bizimki, Cesaret Sandığı, Garip Bir Kuyruk, Çok Hayal Kuran Çocuk, Cebimdeki Mandalina Ağaçları, Pekicik, Dahacık, Hıhucık* isimli kitaplarını tercih edebilirler.
- 3- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkçe ders kitaplarında söz varlığının gelişimine katkıda bulunmak amacıyla Şermin Yaşar'a ait eserlere yer verilebilir.

- 4- YÖK Ulusal Tez Merkezi sayfasında yapılan literatür taraması sonucunda bir çocuk edebiyatı yazarının tüm eserlerinin dâhil edildiği söz varlığı çalışmalarının sınırlı sayıda olduğu görülmüştür. Bu alanda yapılacak çalışmalar ailelere yol göstermesi, öğretmenlere kaynaklık etmesi ve yazarların dikkatini bu alana çekmesi açısından önemli görülmektedir. Çocuklara ulaşacak eserlerin onların söz dağarcığını geliştirecek ve onlara okuma sevgisi aşılacak düzeyde olması için eserlerin dili üzerine daha fazla çalışma yapılması, bu alandaki literatürün geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.
- 5- Türkçe derslerinde Yaşar'ın söz varlığı açısından zengin olduğu düşünülen bu kitaplarının kullanılması dersleri tekdüzelikten kurtararak onlara canlılık katabilir.
- 6- İletişim konusunda sıkıntı yaşayan, günlük hayatında sınırlı sayıda kelime kullanan çocukların söz varlığı açısından zengin ve nitelikli eserlerle karşılaşması istenmeyen bu durumun aşılmasında yardımcı olabilir.
- 7- Dilimizin atasözleri konusunda zenginliği göz önüne alındığında eserlerde bulunan atasözlerinin her ne kadar diğer çalışmalara oranla fazla olsa da yeterli olmadığı düşünülmektedir. Buna istinaden çocuk edebiyatına yönelik eserlerde atasözlerine daha fazla yer verilebilir.
- 8- Çocuk edebiyatı eserlerinde söz varlığı çalışmalarına daha önce hiç dâhil edilmemiş olan pekiştirme başlığı da dâhil edilebilir.
- 9- Çocuk edebiyatı eserlerinde söz varlığı çalışmalarında argo ve kaba sözler başlığına daha sık yer verilerek bu konuda yazarların daha titiz ve özenli davranmaları sağlanabilir.

Kaynakça

- Akkuş, M. (2019). *Seza Kutlar Aksoy'un öykülerinde söz varlığı* (Tez No. 583569) [Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Aksan, D. (2004). *Türkçenin sözvarlığı*. Engin Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (2022a). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü 1 atasözleri sözlüğü*. İnkılâp Kitabevi.
- Aksoy, Ö. A. (2022b). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü 2 deyimler sözlüğü*. İnkılâp Kitabevi.
- Arslan, M. A. Şimşek, T. & Yakar, Y. M. (2020). Çocuk edebiyatı tarihi. *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı* (Edt. Tacettin Şimşek) içinde. Grafiker Yayınları, 43-78.
- Ay, M. (2021). *Aytül Akal'ın çocuk romanlarının söz varlığı açısından incelenmesi* (Tez No. 686336) [Yüksek lisans tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Başar, S. (2021). *Çocuk edebiyatı ve çocuk eğitimi çerçevesinde Şermin Yaşar'ın eserlerinin incelenmesi* (Tez No. 675332) [Yüksek lisans tezi, Siirt Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Başar, S. & Akın, E. (2022) Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarının eğitsel iletiler ve değer kavramları açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 62-71.
- Cavga, S. & Eyüp, B. (2021). Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarındaki eğitsel iletilerin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(4), 1400-1420.
- Çer, E. (2016). *0-6 yaş çocuk kitaplarında çocuk gerçekliği ve çocuğa görelilik*. Eğiten Kitap.
- Çetinkaya, S. (2020). *Ayla Çınaroğlu'nun masal ve hikâyelerinin Türkçe öğretimi bağlamında söz varlığı açısından incelenmesi* (Tez No. 621026) [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Dağ, A. (2021) *Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarının çocuğa görelilik ilkesi ve eğitsel iletiler açısından incelenmesi* (Tez No. 702295) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Demir, C. (2006). Türkçe/edebiyat eğitimi ve kişisel kelime serveti. *Millî Eğitim Dergisi*, 34(169).
- Demirel, Ö. & Kaya, Z. (2022). *Eğitime giriş*. Pegem Akademi.
- Dilidüzgün, S. (2000). Çocuk kitaplarında yazınsal nitelik. *I.Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu* (ss. 253-267). Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Gençer, G. & Kahtalı, B. D. (2022). Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarının kök değerler açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 17 (3), 407-421. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.58150>
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınları.
- Kaya, A. İ. & Şimşek, E. (2021). Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarında bir anlatım tarzı olarak mizah. *Türkbilig/Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 42, 291-302.
- Kıbrıs, İ. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Kök Yayıncılık.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer terimleri sözlüğü*. TDK Yayınları.
- Kumaş, Z. (2021). *Süleyman Bulut'un çocuk romanlarında söz varlığı* (Tez No. 700941) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Metin, M. (2022). *Mustafa Orakçı'nın "Ünlülerle Bir Gün" kitap dizisinin söz varlığı açısından incelenmesi* (Tez No. 715754) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Püsküllüoğlu, A. (2017). *Türkçe deyimler sözlüğü*. Arkadaş Yayınevi.
- Sağlam, M. & Aral, N. (2016). Tarihsel süreç içerisinde çocuk ve çocukluk kavramları. *Çocuk ve Medeniyet*, 2, 43-56.
- Sever, S. (2019). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. Tudem Yayınevi.
- Sever, S. (2021). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem Yayınevi.
- Şanda, N. (2022). *Özgür Balpınar'ın çocuk edebiyatı yapıtlarının Türkçenin söz varlığı açısından incelenmesi* (Tez No. 746122) [Yüksek lisans tezi, Sinop Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Şimşek, T. & Yakar, Y. M. (2020). Çocuk ve edebiyat. İçinde T. Şimşek (Ed.), *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı* (ss. 13-42). Grafiker Yayınları.
- Şirin, M. R. (1994). *Çocuk edebiyatı*. Çocuk Vakfı Yayını.
- Türk Dil Kurumu (TDK), (2019). *Güncel Türkçe Sözlük*.
- Tosunoğlu, M. (2000). Kelime servetinin eğitim öğretimdeki yeri ve önemi. *Millî Eğitim Dergisi*, 144, 71-73.
- Türkben, T. (2012). *Ömer Seyfettin hikâyelerinde söz varlığı* (Tez No. 323351) [Yüksek lisans tezi, Bozok Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

- Yalçın, A. M. & Aytaş, G. (2017). *Çocuk edebiyatı*. Akçağ Yayınları.
- Yaşar, Ş. (2020a). *Uyuyor musun?*. Elma Çocuk.
- Yaşar, Ş. (2020b). *Bizimki*. Doğan Egmont.
- Yaşar, Ş. (2021a). *Cesaret sandığı*. Elma Çocuk.
- Yaşar, Ş. (2021b). *Garip bir kuyruk*. Elma Çocuk.
- Yaşar, Ş. (2021c). *Çok hayal kuran çocuk*. Elma Çocuk.
- Yaşar, Ş. (2021ç). *Cebimdeki mandalina ağaçları*. Doğan Egmont.
- Yaşar, Ş. (2021d). *Cingo*. Doğan Egmont.
- Yaşar, Ş. (2021e). *Dedemin bakkalı*. Taze Kitap.
- Yaşar, Ş. (2021f). *Dedemin bakkalı çırak*. Taze Kitap.
- Yaşar, Ş. (2021g). *Oh ne âlâ memleket*. Doğan Egmont.
- Yaşar, Ş. (2021ğ). *Babaannem geri döndü*. Taze Kitap.
- Yaşar, Ş. (2021h). *Abartma tozu*. Taze Kitap.
- Yaşar, Ş. (2021ı). *Kuş masalları*. Doğan Egmont.
- Yaşar, Ş. (2021i). *Pekicik*. Doğan Çocuk.
- Yaşar, Ş. (2021j). *Dahacık*. Doğan Çocuk.
- Yaşar, Ş. (2021k). *Hıhıcık*. Doğan Çocuk.
- Yaşar, Ş. (2022a). *Lo*. Doğan Çocuk.
- Yaşar, Ş. (2022b). *Para ağacı*. Doğan Çocuk.
- Yavuzkılıç, S. (2019). *Gülten Dayıoğlu'nun 'Ölümsüz Ece' adlı romanının söz varlığı incelemesi ve Türkçe öğretimine katkısı* (Tez No. 622971) [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, O. (2020). Çocuk edebiyatı ve eğitim. İçinde T. Şimşek (Ed.), Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı (ss. 327-340). Grafiker Yayınları.
- Ziya, S. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk romanlarının söz varlığı ve okunabilirlik yönünden değerlendirilmesi* (Tez No. 581721) [Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

The individual is shaped by the culture he lives in, and this culture is transferred to the next generations, ensuring that this process constantly changes and develops. The purposeful and intentional part of this problem is education. Literature, as literary communication, constitutes one of the most important parts of education, which is also a process. The most important part and supporter of the education that begins in the family is literary children's works. While learning the language, they first take examples from their closest parents and other families. In the following periods, this learning continues with the interaction in the different regions they are in. Language is acquired naturally during this process, along with rules if they are not left. Children's books with integrity and rich vocabulary that will improve this support process are being produced. Quality children's books; It should cover a wide universe of meaning, including vocabulary such as proverbs, idioms and formulaic expressions, which will reflect the expressive power of the mother tongue. The aim of this study is to identify vocabulary ambiguities (proverbs, idioms, reduplications, reinforcements, formulaic expressions, slang, terms, foreign words) in the publications of Şermin YAŞAR, a children's literature writer, and to identify the identified verbal entities from a Turkish education perspective.

2. METHOD

The research is qualitative in nature. As study material in the research, Şermin Yaşar's *My Grandmother Is Back*, *Exaggeration Powder*, *My Grandfather's Grocery Store*, *My Grandfather's Grocery Store-Apprentice*, *Oh What a Good Country*, *Tangerine Trees in My Pocket*, *Are You Sleeping?*, *Bird Tales*, *The Boy Who Dreamed a Lot*, *Cingo*, *Courage Chest*, *Garip* His works named *Bir Kuyruk*, *Bizimki*, *İyicik*, *Hihıcık*, *Dahacık*, *Lo*, *Para Ağaç* were examined. Document review was used to collect research data. Descriptive analysis was used to analyze the research data. In the analysis of the data, the vocabulary in the works; They are categorized under the headings of proverbs, idioms, reduplications, reinforcements, formulaic expressions, terms, slang and foreign words. Tables were created with the data obtained. The prepared tables were interpreted and comparisons were made with similar studies.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

In 18 works written by Şermin Yaşar for children, 22 different proverbs were identified. Since some of these proverbs are repeated, a total of 29 proverbs were reached. It is seen that children's literature writers do not include proverbs in their works very much. This situation can be seen as a deficiency for our language, which is quite rich in proverbs in the works examined, 708 different idioms and their repeated use resulted in a total of 1924 idioms. Idioms were the most common vocabulary in the analysed works. 27 different reinforcements and 73 reinforcements were used in total. There are 200 dilemmas formed by the repetition of the same word, 20 formed by the repetition of antonyms, 27 formed by the repetition of synonyms/ near synonyms and 112 formed by the addition of any sound, suffix or word. The reduplications formed by the repetition of the same words are more than others. We can say that Yaşar who used a total of 234 phrases with 110 different, repeated uses in his works, exhibits a rich use of phrases. The author, who did not include any slang expressions in her 8 works addressed to the pre-school group, included a total of 31 slang expressions with 12 different, repeated uses. Yaşar mostly used the slang expressions 'annoying' (10) in her works. It can be said that the slang words used in general are frequently used, heard and encountered expressions in daily life. It is thought that this attitude of the author is related to the meticulousness and care of using a leveled language in the language and expression of works for children. A total of 96 terms were identified in Yaşar's works with 49 different, repeated uses. The fact that a total of 10 real foreign words with 8 different, repeated uses were identified in the 18 works examined suggests that the author uses the language carefully and meticulously in this regard. Şermin Yaşar is one of our writers who likes to produce products for children's literature and still continues to write and produce. As a result, it can be said that her works for children are rich in terms of vocabulary elements.

ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Bu araştırma kurgusu gereği etik kurul izni gerektirmemektedir.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

1. yazarın araştırmaya katkı oranı %60, 2. yazarın araştırmaya katkı oranı %40'tır. Araştırmacılar şu aşamalarda araştırmaya katkı sunmuşlardır:

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, veri analizi, raporlaştırma.

Yazar 2: Yöntemin belirlenmesi, danışmanlık, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları.

ÇATIŞMA BEYANI

Çıkar çatışması teşkil edebilecek durumlar yoktur.